

Op te bergen
in de band van
18 september 2002

*de leden van de commissie wordt
verzocht hun eventuele opmerkingen
binnen acht dagen na ontvangst aan
de secretaris van de commissie
mede te delen.*

Verslag

---

van de gecombineerde vergadering van de Statencommissies Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit en Milieu, Water en Groen

---

gehouden op 26 augustus 2002

INHOUD

Opening	2
Mededelingen	2
Vaststelling van de agenda	2
Herziening beleid Provinciaal omgevings- plan I en regelgeving fysieke leefomgeving	2
Spreekrecht	2
- mevrouw Volders (<i>namens de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie</i>)	
Sluiting	10

STATENCOMMISSIES RUIMTE, INFRASTRUCTUUR EN MOBILITEIT EN MILIEU, WATER EN GROEN

Verslag van de gecombineerde vergadering van de Statencommissies Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit en Milieu, Water en Groen, gehouden op 26 augustus 2002 in het provinciehuis te Assen.

Aanwezig:

F.A.J. Harleman (voorzitter, GroenLinks)
H. Baas (ChristenUnie)
F. Benning (VVD)
L. Bomhof (VVD)
H.H. Dijkstra (GroenLinks)
J.W.M. Engels (D66)
A. Faber (CDA)
A.J. Gaasbeek (OSD)
R.C.M. van Glansbeek (CDA)
Ch.C. de Haas (OPD)
H.R. Hornstra (PvdA)
mevrouw I.J. Huisman-Holmersma (PvdA)
K. Jonker (CDA)
mevrouw H. Kamphuijs (PvdA)
mevrouw H. Kempe-Foekens (ChristenUnie)
W.H. Kuiper (GroenLinks)
J. Langenkamp (GroenLinks)
mevrouw E.H. Mellink (PvdA)
B. Popken (OPD)
J.P. Sluiter (D66)
K.H. Smidt (VVD)
mevrouw H.G. Stoel-Snater (PvdA)
A. Wendt (ChristenUnie)
mevrouw A. de Widt-Nieuwenhuizen (VVD)
H. Zomer (CDA)

Voorts aanwezig:

Joh. Dijks (VVD, gedeputeerde)
mevrouw G. de Vries-Leggedoor (CDA, gedeputeerde)
mevrouw A. Edelenbosch (PvdA, gedeputeerde)
mevrouw M.W. Brink-Massier (PvdA, gedeputeerde)
J. Kreling (secretaris)
J. Kuiper
B.J. Hanskamp
W. Huizing
H. van Laar
H. v.d. Meer
J.A. Salomé

Afwezig met kennisgeving:

mevrouw J. Alberts (Ouderenpartij)
G.A.W. Fonk (VVD)
A. Haak (PvdA)
mevrouw J. Medema (OPD)
A.G.H. Peters (CDA)
mevrouw G.M. Rimmelts-Mulder (VVD)
S.A. van der Schoot (Ouderenpartij)
M.J. Smit (D66)
K.J. de Vries (CDA)

1. Opening

De VOORZITTER opent de vergadering.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Statencommissiestuk van 30 juli 2002, kenmerk 25/6.7/2002005574, Herziening beleid Provinciaal omgevingsplan I en regelgeving fysieke leefomgeving

Spreekrecht

Mevrouw VOLDERS van de Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (NLTO) merkt op dat het college met de aanpak met visiedeel en herzieningspunten geen totaal nieuw Provinciaal omgevingsplan (POP) wil opstellen. De NLTO vindt juist dat het principe van de huidige, te fijnmazige zoneringskritisch tegen het licht gehouden moet worden. Het college geeft in het visiedeel voor de landbouw aan meer uitwerking te willen geven aan duurzame ontwikkeling in het landelijk gebied. Positief is dat daarbij oog bestaat voor de grote invloed die de globalisering en het Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid hebben op het Drentse landelijk gebied. Het ontbreekt echter nog aan een samenhangend ruimtelijk beleid, nodig zodat landbouwbedrijven met vertrouwen kunnen investeren in tijden van veranderd Europees beleid en ruimtegebruik. De NLTO stemt in met de lijn van het college dat versnippering van landbouwgebied moet worden voorkomen en dat ontwikkeling van duurzame landbouw voorop moet staan. Onduidelijkheid blijft echter bestaan voor met name de niet-grondgebonden bedrijven: de intensieve veehouderij. Gedeputeerde staten (GS) worstelen blijkbaar met de te maken keuzen, opdat de landbouw een belangrijke versterkende rol kan blijven vervullen inzake de cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Het ontbreekt de provincie bij de visienota bij het onderwerp Ruimtelijk beleid voor landbouw vooral nog aan een heldere en realistische visie en aan durf om te kiezen.

In de nadere uitwerking moeten NLTO en provincie meer duidelijkheid geven in de samen te schrijven visie op land- en tuinbouw in Drenthe. De NLTO heeft een eigen visie op ontwikkelingen in de diverse sectoren en een visie op de randvoorwaarden die de provincie moet scheppen om perspectief te creëren voor de landbouw. Zo kan boerderijverplaatsing oplossingen bieden bij het uitvoeren van activiteiten zoals bosaanplant, landgoederen en bedrijventerreinen en voor het realiseren van natuurontwikkeling in de zones 1 tot en met 4. Realiseert het college zich voldoende dat boeren die willen meewerken ook kansen moeten krijgen voor een nieuwe start?

Op het vlak van de natuur worden wel beleidskeuzes gemaakt. Het beleid voor natuur, bos en landschap moet worden versterkt, de ecologische hoofdstructuur(EHS)-realisatie gaat niet snel genoeg en de gewenste natuurkwaliteit wordt nog niet gehaald. Vermesting, verzuring en verdroging worden aangewezen als belangrijke bedreigingen. Ook is de cultuurhistorische hoofdstructuur onvoldoende ontwikkeld volgens GS. Onduidelijk is echter hoe de beleidsvoornemens om de Drentse waarden te behouden staan tot de grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Verspreid liggende intensieve bedrijven zijn in Drenthe te vergelijken met grondgebonden bedrijven betreffende invloed op natuur en landschap. De ammoniakzones van 250 m rond de EHS zullen in het POP worden vertaald. Onduidelijk is echter vervolgens hoe de aanbeveling van de klankbordgroep Intensieve veehouderij wordt vertaald, namelijk om bestaande intensieve veehouderijen in de huidige POP-zones 1 en 2 ruimere uitbreidingsmogelijkheden te bieden en om ongunstig gelegen bedrijven te verplaatsen. Door de aanwijzing van ammoniakzones zijn ook melkveebedrijven van voldoende formaat met goede economische perspectieven op slot gezet. Ook verdient het nog niet nader uitgewerkte waterprobleem de nodige aandacht.

De heer GAASBEEK vraagt of de commissie de landbouwvisie van de NLTO zal ontvangen.

Mevrouw VOLDERS legt uit te doelen op de samen met de provincie vast te stellen landbouwvisie. Daarnaast zal de NLTO een landbouwvisie voor de langere termijn ontwikkelen.

De VOORZITTER stelt voor dat de commissie het verhaal van de inspreker voor kennisgeving aanneemt. De NLTO is reeds gehoord in de procedure en komt nog aan bod in gesprekken met het college. Van belang is tevens dat de commissie zich in de volgende, eerste discussie volgens een duaal Reglement van orde beperkt tot enkele hoofdzaken: Is de door het college voorgestelde vervolprocedure akkoord? Welke lijnen moet het college ook in de inspraak brengen? Welke prioriteiten moeten worden aangebracht?

Mevrouw HUISMAN gaat akkoord met de voorgestelde vervolprocedure. In hoofdlijnen is een integrale visie voor toekomstgericht denken vastgelegd. Spijtig is in dit verband dat het symposium Drenthe 2030 op zich laat wachten, waarbij immers ook een langetermijnvisie aan de orde zal komen. Hoe staat het met de voorbereidingen van dit symposium?

De integrale visie gaat uit van de maatschappij en de mens. Dit aansprekende beeld betekent echter niet dat afgestapt wordt van het zonerings- en contourenbeleid als uitgangspunt. Wel vraagt deze manier van denken veel meer overleg met gemeenten en inwoners door college en staten. Het idee om de bewoners van Drenthe door middel van stellingen bij de opbouwfase te betrekken valt in goede aarde. De eerste, vrij algemene stelling maakt nieuwsgierig naar de reacties.

De integrale visie moet in concrete plannen worden uitgewerkt, wat bij de woningbouw al is gebeurd. Het moet gaan om een langetermijnvisie op recreatie, landbouw en de Veenkoloniën, met zuinig ruimtegebruik als uitgangspunt ter behoud van de landschappelijke waarden. Het is daarbij duidelijk dat bij het tegengaan van verrommeling van de buitengebieden tegengestelde belangen spelen en dus spanningen leven.

Inzake de windenergie moet de provincie zich niet alleen richten op de plannen bij Coevorden. In de Energienota worden reeds andere mogelijkheden genoemd, bijvoorbeeld kleinschalige toepassingen met kleine turbines. Ook andere energiebronnen, zoals biomassa en zonne-energie, moeten niet worden vergeten. Meer in het algemeen moet de term Duurzaamheid nader worden uitgewerkt, ook wat betreft de ammoniakdoelstellingen. Tevens verdient het begrip mobiliteit een nadere invulling. Het benutten en versterken van de bestaande infrastructuur is een goed principe.

Opvallend is overigens dat een ruimtelijk "masterplan" voor de Zuiderzeelijn ontbreekt. Het rendement en het effect van de genomen en te nemen maatregelen in het kader van Duurzaam veilig zijn niet duidelijk. Gezien het blijvende aantal ongelukken moet veel meer ingezet worden op gedragsbeïnvloeding.

De Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid (PCO) pleit voor een regiospecifieke beleidsformulering van de ontwikkelingskaart van POP I. Dit goede idee sluit aan bij de opmerkingen van de ANWB in de brief van 22 augustus. De provincie moet met minder ingewikkelde regelgeving en met een zekere flexibiliteit, samen met de burgers, zorgen dat de kwaliteit van Drenthe behouden blijft.

De heer SMIDT merkt op dat Drenthe de eerste provincie is die met een integraal omgevingsplan is gekomen, dat nu reeds vier jaar wordt gebruikt als integraal kader voor het ruimtelijk beleid. Het POP heeft in de eerste fase voor volle zalen en voor veel beroering gezorgd. In de uitvoering is het echter in grote lijnen een bestendig plan gebleken, zonder veel wijzigingen. Er is echter ruis geweest over allerlei knellende contouren. Ook moet beseft worden dat de uitvoering van het gebiedsbeleid in het uitvoeringsdeel van POP I, door verkokering van middelen en gefragmenteerd overheidsbeleid, trager verloopt dan is aangenomen. Tevens zijn nog lang niet alle gemeentelijke bestemmingsplannen geënt op het huidige POP. Daardoor bestaat er weinig zicht op het werkelijke effect van voorgenomen beleid en beleidsdoelen.

De staten wordt instemming gevraagd met het ontwerpvisiedeel van POP II, gevolgd door de concrete herzieningspunten en de herziening van de regelgeving. De evaluatie heeft duidelijk gemaakt dat een verlenging zondermeer niet aan de orde is, ook gezien de bestuursopdracht. De hoofddoelstelling en de grondslagen moeten gezien worden als kaderstellend. Een ontwikkelingsgericht omgevingsbeleid valt in goede aarde, waarbij de heringedeelde gemeenten en gefuseerde waterschappen een grote verantwoordelijkheid krijgen. Met herzieningspunt 1 wordt dan ook ingestemd. Het streven naar handhaving en vergroting van de kwaliteit van Drenthe is een reëel uitgangspunt. Een nieuwe, goede component daarbij is dat de mens nadrukkelijker in beeld

komt dan voorheen. Veiligheid, milieukwaliteit, participatie in de samenleving en een ontplooiings- en voorzieningenniveau zijn daarbij belangrijk. Dat kan echter niet zonder een vitale Drentse economie, zodat die expliciet als uitgangspunt van beleid gezien moet worden.

De Drentse samenleving vormt een grondslag voor het omgevingsbeleid, ingevuld in een sociale component en de herzieningspunten 8 tot en met 10. Hoe moet het omgevingsbeleid veranderen om zich te voegen naar een steeds veranderende samenleving? Welke randvoorwaarden gelden voor participatie en ontplooiing? Welke veranderingen brengen keuzen ten aanzien van het omgevingsbeleid teweeg in de samenleving? De vragenreeks op bladzijde 39 laat zien dat de sociale component vrijwel elke beslissing in het POP raakt. De sociale effecten moeten dan ook aan de orde komen bij elke belangrijke beleidskeuze. De sociaal-economische component moet in het hele POP meegenomen worden in plaats van in een apart hoofdstuk worden gevat.

Het watersysteem vormt een tweede grondslag, in lijn met de adviezen van de Commissie Waterbeheer 21e eeuw. In de vorige POP-procedure is door de VVD-fractie reeds nadrukkelijk gewezen op het thema Klimaatverandering en ruimte voor water. Herzieningspunt 26 verdient dan ook instemming. Het is aan de provincies, conform herzieningspunt 25, om het kader te formuleren voor het gewenste grond- en oppervlaktewaterregiem. De feitelijke invulling, louter techniek, kan bij de waterschappen blijven liggen. Bij herzieningspunt 22 moet ervoor gezorgd worden dat sprake is van een goede onderbouwing, zodat tot een "netto aanwijzing" gekomen kan worden. Het is onwenselijk dat voor de bergingsgebieden voor wateroverlast een groot ruimtebeslag moet worden gereserveerd omdat de effectiviteit nog niet is uitgezocht.

De derde grondslag wordt gevormd door de fysieke infrastructuur. Het is goed dat het recht op mobiliteit wordt onderkend en in beleid wordt gesteund. De knelpunten, genoemd op bladzijde 27, moeten ter hand worden genomen. Herzieningspunt 13 valt dan ook in goede aarde.

Bij herzieningspunt 14 bestaat moeite met het punt dat belangrijke verbindingswegen door natuurgebieden afgesloten worden, zeker in het licht van de sociale component. Het verdwijnen van een dergelijke verbinding, die bijvoorbeeld twee dorpen met elkaar verbindt, betekent dat

mensen letterlijk verder van elkaar zijn verwijderd. Het heeft daarnaast ook invloed op de bereikbaarheid van voorzieningen en de aanrijtijd van nooddiensten. Dit is dan ook onwenselijk.

De digitale ontsluiting van Drenthe wordt nog gemist, op het signaleren van enkele knelpunten na onder het kopje Technologische innovatie. In hoeverre is het project voor de elektronische telescoop dienstig ter versterking van de Drentse digitale infrastructuur?

De landschappelijke kwaliteit is de vierde grondslag, waarbij sterk wordt ingezet op behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie. Daarbij kan de positie van de veranderende landbouw botsen met de behoefte aan recreatie in het landelijk gebied. In het rapport Boeren, burgers en buitenlui van de Raad voor het landelijk gebied is in dit licht sprake van een kentering. Volgens de raad is de bedrijfsmatige landbouw van belang als voorwaarde voor de betekenis van het landelijk gebied en het rurale karakter voor alle doelgroepen. Ook als recreant wenst een stedeling immers geen landelijk gebied dat geheel uit agromonumenten, struinnatuur of EHS bestaat, al moet daar hier en daar wel de ruimte voor bestaan. In het rapport valt te lezen dat mensen geen sociaal-culturele imitaties of agrarische schijnbewegingen willen: the best entertainment is real life. Dit aspect moet dan ook meegenomen worden bij herzieningspunt 5.

De heer LANGENKAMP is van mening dat de heer Smidt selectief citeert. De aanbeveling in het rapport is het opstellen van een sociale en culturele agenda. Dat kan goed uitpakken voor POP II, ook al wil de heer Smidt er geen apart hoofdstuk aan wijden.

(De heer De Haas verlaat de vergadering.)

De heer SMIDT herhaalt dat bij ruimtelijke ingrepen de sociale effecten betrokken moeten worden. Hierbij is van belang dat de landbouw als cultuurdrager en landschapsverzorger integraal wordt betrokken bij de kwaliteiten van het landschap.

De nog op te stellen landbouwvisie kan mogelijk leiden tot aanvullende herzieningspunten, die een plaats kunnen krijgen in de eindversie. Herzieningspunt 29 is in dit verband dan ook te summier. De landbouw, waarin veel gaat veranderen, heeft recht op een ontwikkelingsgericht omgevingsbe-

leid. Waar wordt gesproken over het neerleggen van taken bij de landbouw in het kader van landschapsbeheer en natuurontwikkeling moet duidelijk zijn dat het vooralsnog ontbreekt aan relevante vergoedingen voor ondernemers.

De Stichting Advies Bestuursrechtspraak heeft de Raad van State geadviseerd om het verschil tussen grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven te laten vervallen, vanuit het oogpunt van overeenkomst tussen koeienstallen en varkensstallen. De VVD-fractie heeft eerder betoogd dat het verschil tussen grondgebonden en niet-grondgebonden landbouw niet via de ruimtelijke ordening ingevuld moet worden. Wat vindt het college van dit advies?

De vijfde grondslag ligt in een zuinig ruimtegebruik. Terecht wordt geconstateerd dat geheel Drenthe met ruimtelijke functies is belegd. Elke uitbreiding van een functie betekent onmiddellijk schade voor een naastliggende functie. Dat is een belangrijke oorzaak van de hoge grondprijzen, inmiddels een geaccepteerde reden voor het niet realiseren van de EHS voor 2018. In het POP moeten daarom geen nieuwe ruimtelijke natuurclaims neergelegd worden, zoals de verbinding Holterberg-Drentse plateau. Eerst moeten de bestaande claims gerealiseerd worden en de financiering daarvan worden geregeld.

Gezien de ruimteschaarste is het noodzakelijk, te zoeken naar slimme functiecombinaties. Herzieningspunt 30, dat ontwikkeling van economische activiteiten zoals verblijfsrecreatie en sommige vormen van landbouw mogelijk moeten blijven in de EHS, kan op instemming rekenen. Ook de nieuwe wateropgave kan dwingen tot meervoudig ruimtegebruik, zowel in de stad als op het platteland. Hergebruik van vrijkomende bedrijfsgebouwen voor andere dan landbouwfuncties kan bijdragen aan het benutten van schaarse ruimte. Is in dit verband het streven naar meer bos buiten de EHS een voldoende hoogwaardige benutting?

De landbouwzones 1, 2 en 3 dreigen als restzone te worden beschouwd. In met name zones 1 en 2 kan bijna alles. De landbouw moet als hoofdfunctie sterker beschermd worden in deze zones.

De gewenste grotere verantwoordelijkheid voor de gemeente op het vlak van het wonen komt tot uiting in het instrument woonplan. Daarbij moet geoordeeld worden op basis van de kwaliteit van plannen en een goede onderbouwing van de behoefte, waarbij zowel ruimte als mens het vertrekpunt vormt. Het moet dan ook mogelijk zijn dat

ook kleine kernen met extra woningen worden beloofd, vooral voor starters. Bij herzieningspunt 12 wordt terecht aandacht gevraagd voor onderlinge afstemming van woonplannen tussen gemeenten. Grenzen van gemeenten zijn te vaak leidend in de ruimtelijke ontwikkeling, bijvoorbeeld bij de uitbreidingsrichting van Meppel.

De zesde grondslag wordt gevormd door een duurzame energiehuishouding. De benadering van de windenergie is daarbij schaamteloos en onverhuld NIMBY (not in my backyard), zie herzieningspunt 19. Deze aanpak is te restrictief. Kleinschalige vormen van duurzame energie moeten planologisch mogelijk zijn, ook bij bedrijven en woningbouw en niet alleen bij industrieterreinen. De opmerkingen over de stedelijke economie in hoofdstuk 7 kunnen de goedkeuring wegdragen. Er lijkt overigens sprake van een tegenstrijdigheid tussen de keuze voor de compacte stad en de keuze voor groenopgaven in verstedelijkt gebied (extensief bouwen). Dit kan echter deels gecompenseerd worden door een differentiatie in woningbouw, met name als het college kiest voor driedimensionaal denken, dat wil zeggen: hoogbouw in sommige Drentse steden.

De ontwikkelingen op het vlak van de handhaving stemmen tot tevredenheid. Er is fors gesneden in overbodige regelgeving door een toets op maatschappelijk relevante en handhaafbare regels. Bij eventuele nieuwe regelgeving moet een dergelijke toets vooraf plaatsvinden. Onduidelijk is waarom bij grensoverschrijdende besluiten de provincie tot peilbesluiten moet kunnen overgaan. Waarom moet Drenthe concessies doen aan de naastliggende provincies?

Volgens de aanbiedingsbrief is het stuk te abstract voor de gemiddelde burger. De betrokken burger weet best waarover het gaat en kan goed overweg met de gehanteerde, gangbare terminologie.

De heer JONKER vindt het visiedeel POP II een goed leesbaar stuk, ook voor de gemiddelde burgers en de commissie. Het college kan hiermee voortvarend aan de slag.

Het is positief dat de bevolking wordt betrokken bij het POP II. Dat zou bij voorkeur moeten gebeuren door een invulformulier via het internet.

De recreatie is voor de provincie Drenthe in economische zin van groot belang, wat vaak onderbelicht blijft. Mede met het oog op het peil van de voorzieningen in de dorpen en vier grote kernen is het van belang dat de bedrijven in deze weinig

conjunctuurgevoelige sector kunnen rekenen op de overheid. Er moeten goede mogelijkheden zijn om kwaliteitsverbetering vorm te geven en de bedrijven de benodigde ruimte te geven. Een en ander kan duidelijker neergezet worden in het visiedeel.

Cijfers over de bevolkingsopbouw in de provincie geven aan dat er een enorme wijziging optreedt in de woningbehoefte. Hiermee wordt onvoldoende rekening gehouden, met name op het vlak van de vergrijzing. De lange wachtlijsten voor huurwoningen baren zorgen. Biedt de Nota wonen hier een oplossing of moet verdergegaan worden?

Er moet van uitgegaan worden dat de Veenkoloniën en de landbouwvisie een apart hoofdstuk in het POP krijgen, met aanvullende gegevens. Het is overigens een goede zaak dat het college voorstelt, een groot aantal (overbodige) regels te laten vervallen. Het is voor het Drentse landschap van belang dat leegstaande agrarische gebouwen worden gesloopt met het oog op dreigende verpaupering. Een goede sloopregeling kan hierbij nuttig zijn.

Drinkwater uit grondwater winnen is prima, alhoewel onderzocht moet worden wat de mogelijkheden zijn van medegebruik van oppervlaktewater, anders dan voor laagwaardige doelen.

Voor de zandwinning moet in principe gelden: liever een wat groter gat dan twee gaten. Hoe ziet het college de noodzaak van een nieuwe locatie?

De heer KUIPER wijst erop dat de komst van het nieuwe kabinet de uitwerking van de Vijfde nota naar achteren schuift. Daarnaast is het de vraag of er geen wijziging optreedt in de uitgangspunten. De provincie Drenthe heeft inmiddels een beleid ontwikkeld dat zelfs een stukje verder gaat dan de normen van de Vijfde nota. Het komt dan ook neer op het kritisch volgen van zaken vanuit de Drentse doelstelling, zeker gezien de geringe ambities van het kabinet op het vlak van milieu en ruimtelijke ordening.

De systematiek van het POP is neergelegd in de zonering, het functiekader en het ontwikkelingskader. De voorgestelde verbeteringen moeten binnen die systematiek blijven. De doelstelling voor duurzame ontwikkeling wordt onderschreven, met een duidelijke prioriteitsvolgorde bij de randvoorwaarden: ten eerste de ecologische kwaliteit, als basis voor de kwaliteit van de leefomgeving,

ten tweede, nevenschikkend, de sociaal-culturele en economische kwaliteit.

De waterparagraaf, met name de passage over de waterstromen, is aansprekend. Er is sprake van volop ruimte voor water, met de nodige gevolgen voor de vertaling naar de praktijk. Daarom moet een gemeentelijk omgevingsplan, met water als leidend principe, dan ook door de provincie worden bevorderd. De recente wateroverlast bewijst overigens de hoge urgentie. Aan het principe van vasthouden, bergen en afvoeren kleven risico's. Te lang vasthouden veroorzaakt een waterverzadigde omgeving. De provincie moet nagaan of en hoe men in Duitsland heeft geanticipeerd op de verwachte wateroverlast. Overigens is de vaak grote schade bij wateroverlast niet verzekeraar. De provincie moet tevens nagaan of er in Europees verband een fonds gevormd kan worden zodat particulieren hun schade kunnen verhalen. De provincie moet ook initiatieven nemen om te onderzoeken of immense schade, zoals in Duitsland, in de toekomst Europees gedekt kan worden.

Bij de passage duurzame energiehuishouding valt een tegenstrijdigheid op. Het college constateert enerzijds een toenemende welvaart en een groeiende uitstoot van broeikasgassen terwijl anderzijds een besparing op energie moet plaatsvinden voordat energie uit duurzame bronnen wordt betrokken, met de energie uit fossiele brandstoffen als laatste toevlucht. Dit maakt duidelijk dat de ambitie van de provincie inzake energiebesparing niet groot genoeg is. Ook mobiliteit en bereikbaarheid worden gezien binnen de welvaartsgroei, als de behoefte van mensen om zich te verplaatsen. Die moet zelfs ondersteund worden met infrastructuurle en niet-beperkende maatregelen.

De heer SMIDT vraagt of mensen het recht op mobiliteit moet worden ontnomen.

De heer KUIPER is van mening dat de ongebreidelde groei van de mobiliteit als maatschappelijk verschijnsel tegengegaan moet worden. De mobiliteit moet verminderd worden, met behoud van maatschappelijke welvaart.

De heer SMIDT vraagt welk instrumentarium hierbij gebruikt moet worden.

De heer KUIPER denkt aan het stimuleren van een vermindering in woon-werkverkeer.

De heer SMIDT wijst erop dat dergelijk beleid in de afgelopen jaren weinig effectief is gebleken.

De heer KUIPER vindt dat de effectiviteit verhoogd kan worden door inventiviteit. De Energie-nota moet in de uitvoering een hoge prioriteit krijgen.

De heer LANGENKAMP wil een andere invulling geven aan de mal- en de contramal-gedachte: economische activiteiten bundelen in kernzones om de druk op het landelijk gebied te verminderen. Natuur en landschap zijn de belangrijkste voorwaarden voor de economische motor.

Recreatie en toerisme moeten dan ook in de toekomst veel meer aandacht krijgen als economische pijler, naast de landbouw, in een andere vorm en anders ingericht. De contramal moet gezien worden als een bescherming van het platteland tegen de stedelijke centra. Rust en ruimte, het Drentse kapitaal, zijn voorwaarden voor het aantrekken van economische activiteit in de kernzones.

Bij de hoofddoelstelling in het stuk wordt gesproken over sociaal kapitaal en sociale rechtvaardigheid, maar in de uitwerking ontbreekt hierop visie. De gevolgen van de schaalvergroting op het sociale leven worden gepresenteerd als een vaststaand gegeven. Omdat er geen sociale voorzieningen zijn op het platteland wordt een grotere automobiliteit als logisch omschreven. Dat is echter niet de enige wijze om de sociale component een hogere prioriteit te geven.

De heer JONKER vindt dit betoog te abstract.

De heer LANGENKAMP wijst erop dat in de dorpen de voorzieningen minder worden: banken, postkantoren en NS-loketten. Als Beilen in het POP omschreven wordt als een subcentrum moet de provincie dat invullen, bijvoorbeeld door met extra geld de voorzieningen op niveau te houden.

De heer JONKER vraagt of er ook subsidies voor winkels moeten komen.

De heer LANGENKAMP denkt van niet.

De heer SMIDT merkt op dat de heer Langenkamp voorstelt de economische activiteiten te concentreren in de stedelijke centra. Gevolg hiervan is dat de economie op het platteland achter zal blijven.

De heer LANGENKAMP gaat ervan uit dat inzake de bedrijvigheid, de (groei van) economische activiteiten conform het POP zal plaatsvinden in de kernzones. Daar zal ook de woningbouw geconcentreerd moeten worden.

De heer SMIDT constateert dat dit een probleem oplevert, namelijk de leefbaarheid op het platteland, dat vervolgens door de provincie met extra geld moet worden opgelost.

De heer LANGENKAMP is van mening dat de leefbaarheid van het platteland reeds een probleem vormt. Het college ziet het als een autonome ontwikkeling dat er aldaar voorzieningen verdwijnen. Die ontwikkeling, die leidt tot veel auto-kilometers, moet worden doorbroken.

Mevrouw HUISMAN vraagt hoe dat moet gebeuren.

De heer LANGENKAMP gaat hierop liever in bij de algemene beschouwingen.

De heer SMIDT wil deze kaderstellende gedachte het liefst nu beproeven.

Mevrouw MELLINK vindt dat uitgegaan moet worden van realiseerbare doelen. Moeten er meer kleinschalige bedrijven komen in de dorpen, zodat er meer mensen komen te wonen en de voorzieningen op peil blijven?

De heer POPKEN wijst erop dat de kleine kernen, de plattelandsgemeenten, op slot zitten in het POP. Hoe moeten daar bedrijven gevestigd worden als er geen woonruimte geboden kan worden?

De heer LANGENKAMP haalt de vragen aan op bladzijde 39. Als de sociale samenhang behouden of bevorderd moet worden, wat betekent dat voor het ruimtelijk beleid? Welke gevolgen heeft de vergrijzing op de vraag naar zorg, naar woonvoor-

zeningen, naar mobiliteit? De kwaliteit en de leefbaarheid moeten vooropgesteld worden. In het POP moeten instrumenten uitgewerkt worden om in de kleine kernen de voorzieningen op peil te houden.

De heer ENGELS vraagt de heer Langenkamp een definitie van het begrip Sociale rechtvaardigheid, wat centraal lijkt voor het betoog van de fractie van GroenLinks.

De heer LANGENKAMP maakt duidelijk dat dit begrip bij de doelstellingen van de visie is opgenomen. Leefbaarheid is daarbij belangrijker dan bereikbaarheid.

Bij herzieningspunt 1 wordt de sociale component node gemist. Daarbij kan de informatie van het Interprovinciaal Overleg over provinciaal sociaal beleid wellicht uitkomst bieden.

Herzieningspunt 12 betreft de woningbouw. Het concentratiebeleid staat niet ter discussie. Tevens valt te lezen dat het geen "vrijheid, blijheid" betekent. Dat valt toch ook niet te rijmen met het concentratiebeleid? De groei moet toch plaatsvinden in de stedelijke centra en minder in de kleine kernen? Wellicht moeten de verwachtingen over verruiming van de contingenten naar beneden bij worden gesteld.

Bij herzieningspunt 13 worden begrippen als informatie- en communicatietechnologie (ICT), computer en breedband gemist, zeker in het licht van de bereikbaarheid in het jaar 2030. Herzieningspunt 14 moet aangepast worden, omdat de verkeersveiligheid en de milieuschade maken dat de bereikbaarheid anders georganiseerd moet worden. Verruiming van de bedrijfsmogelijkheden in Tweespoenland, herzieningspunt 17, is niet aan de orde. Het moet een afvalgelieerd bedrijventerrein blijven. Herzieningspunt 30 is te summier en moet vertaald worden in een totaalvisie, waarin natuur en landschap de motor van de economie kunnen zijn.

De heer SMIDT wijst erop dat recreatie veel mobiliteit zal opleveren.

De heer LANGENKAMP antwoordt dat varen en fietsen ook vormen van mobiliteit zijn.

De heer SMIDT ziet een tegenstelling tussen de wens om de mobiliteit terug te dringen en de wens om de leefbaarheid in stand te houden.

Hierbij mag overigens best een concessie aan de mobiliteit worden gedaan.

De heer LANGENKAMP vraagt of het ontwikkelen van een sociale en culturele agenda, een voorstel van de Raad voor het Landelijk Gebied, een herzieningspunt 31 kan opleveren om de sociale en culturele problematiek beter in het POP te verwoorden.

Meer in het algemeen is het opmerkelijk dat bij POP I de burgers in een vroegtijdig stadium geïnformeerd werden via hoorzittingen, georganiseerd door de staten. In het duale proces kiest het college er bij POP II voor om de burgers pas te betrekken op het moment dat een keuze kan worden gemaakt. Dit had overigens aan de staten als volksvertegenwoordiging overgelaten moeten worden. Provinciale staten zijn immers verantwoordelijk voor het formuleren van kaderstellende opdrachten aan het college.

De heer ENGELS merkt op dat het visiedeel alle belangrijke zaken en uitgangspunten omvat. Belangrijker zijn natuurlijk de te maken keuzen, die pas later aan bod komen.

Twee speerpunten van het ruimtelijkeorderingsbeleid moeten zijn: het recht op duisternis en het recht op stilte. Het is inspirerend dat deze zaken meer geprononceerd terug te vinden zijn. Het initiatief om te praten met de burgers is goed. Daarbij zal een aanpak met standpunten en stellingen niet goed vallen bij de mondige burger van vandaag. Er moet duidelijk gekozen worden voor interactieve elementen.

In de PCO is terecht bezorgdheid uitgesproken over de toekomst van (de handhaving van) het contourenbeleid. Achteraf gezien blijkt het oprekken van het wooncontingent met een Nota wonen door de staten vooral een Pavlov-reactie te zijn geweest.

De heer WENDT waardeert de visie in het algemeen. Hopelijk zal de visie door het nadere overleg met de maatschappelijke organisaties en overheden aan kracht winnen. De waterproblematiek zal daarbij waarschijnlijk nog hoger op de agenda komen te staan. Vanuit de provincie zijn signalen te horen dat de contouren erg strak worden gehanteerd. Wellicht dat de kleine kernen een andere, meer soepele behandeling verdienen, conform de herzieningspunten 8, 9, en 10.

Op de bladzijden 18 en 19 komt de woningbouw ter sprake, waarbij het gaat om inspelen op een veranderende vraag. Gaat het hier ook om meer kwaliteit en ruimte en om de verhouding huurwoningen-koopwoningen? Het herzieningspunt 20 over de winplaats van beton- en metselzand zal ongetwijfeld vragen oproepen in de samenleving. Hierbij moet gelden: liever een grote put dan twee of drie putten erbij.

Met het uitgangspunt van zuinig ruimtegebruik wordt ingestemd. Dit betekent echter dat de herstructurering van met name de oude bedrijventerreinen met voorrang aangepakt moet worden. Die staan leeg en te huur, terwijl elders, langs allerlei rijkswegen Drenthe volop nieuwbouw pleegt. Wat kan de provincie hier nog sturen? Is er werkelijk vraag naar tal van grote kantorencomplexen? Het inbreiden van woningen in bestaande kernen is een prima voornemen, mits er groen en speelruimte voor kinderen overblijft. De provincie moet ingrijpen als bestemmingsplannen laten zien dat er nieuwe wijken worden gebouwd zonder voldoende speelruimte voor kinderen.

Bij het onderwerp Verkeer moet extra aandacht worden besteed aan gedragsbeïnvloeding. Het karakteristieke landschap van Drenthe moet worden beschermd. De landbouwsector verdient daarbij steun als grote landschapsbeheerder. Het exclusieve landschap van Drenthe trekt uitzonderlijk veel toeristen, die steeds meer eisen stellen. De toeristische sector moet kunnen blijven groeien. De bestaande bedrijven moeten ruimte krijgen voor verbetering, naast plaats voor nieuwe, kleinschalige bedrijven. Hoe moet in dit verband herzieningspunt 30 worden gelezen? Het landschap is van onschatbare waarde voor de economie en voor vele kleine kernen. Overigens zijn de in het stuk gebruikte termen zoals de kwaliteit van water, kwaliteit van milieu, te vaag.

De communicatieparagraaf stemt tot tevredenheid. Gelukkig wordt de burger niet alleen via het internet benaderd.

De markt in de ICT-sector ziet volgens het stuk het Noorden niet zitten met het oog op relatief weinig gebruikers. Als dit waar is, ligt hier een taak voor de overheid om dit gebruik te stimuleren.

De heer POPKEN verontschuldigt de heer De Haas, die wegens gezondheidsredenen de vergadering heeft verlaten.

In grote lijnen kan met het voorlopig visiedeel ingestemd worden. De resultaten van de maatschappelijk oriëntatie worden afgewacht, net als de ontwikkelingen rond de Vijfde nota. Die kunnen mogelijk het POP beïnvloeden.

Er zijn verontrustende signalen te horen op het platteland over de ontwikkelingen omtrent de onvoldoende mogelijkheden voor starters op de woningmarkt. Die vallen moeilijk te rijmen met de informatie in het stuk dat er een terugval te zien is op de markt voor starters.

De heer GAASBEEK complimenteert ook de ambtenaren met een voortreffelijk stukje werk. Door de kabinetswisseling is de Vijfde nota wat verzand. Het is goed dat de provincie Drenthe gewoon doorgaat met de eigen ontwikkeling. Voorkomen moet echter worden dat de regels in Drenthe strenger zijn dan die in de andere provincies. Het is goed dat er sprake is van handhaving en toetsing in het spanningsveld tussen provincie en gemeenten. Zaken en bevoegdheden die onder de gemeenten vallen, moeten daar echter blijven liggen.

In het POP moeten meetbare en tastbare resultaten nagestreefd worden. Het voorlopige visiedeel kent voornamelijk een te hoog abstractieniveau.

De problematiek van wateroverlast in Europa heeft ook gevolgen voor Drenthe. Wat is de mening van het college over de concentratiekernen in noordelijk verband, zoals de Eemsmond? Hoe verhoudt een en ander zich tot het POP? Het POP mist een visie voor de middellange termijn, zoals een concrete benadering van mobiliteit, het perspectief voor het fenomeen recreatie, het perspectief voor de landbouw, de energiewinning en het ambitieniveau van de Veenkoloniën. De landbouwvisie wordt ontwikkeld met en door de NLTO. Kan dat bij POP II betrokken worden als een ontwikkelingsperspectief? Welke nevenactiviteiten worden aangewezen voor vrijkomende boerderijen, mede met het oog op de leefbaarheid van het platteland? Het platteland is essentieel voor het toerisme en vormt een economische pijler. In het POP is er aandacht voor inbreiding bij de kleine kernen. Het weghalen van de doorzichtigheid kan echter inhouden dat het eigen, open karakter van het Drentse landschap verdwijnt. Wat is overigens het perspectief voor de bosbouw? Het Tweesporenterrein bij Wijster moet

voor de MERA-cluster blijven (milieu, energie en recycling van afvalstoffen). Wat is het perspectief van Roden en Beilen als stedelijke gebieden? Bij het cultuurhistorische facet is in het algemeen behoud belangrijker dan ontwikkeling.

De VOORZITTER constateert dat de commissie in grote lijnen kan instemmen met de procedure. Tevens lijkt er geen fundamenteel verschil van mening tussen commissie en college te bestaan op inhoudelijk gebied en kaderstellend vlak. Het college kan zich daarom beperken tot het in zijn algemeenheid aangeven wat in de loop van de procedure met de gemaakte opmerkingen zal gebeuren.

Mevrouw DE VRIES geeft aan dat de gemaakte opmerkingen meegenomen worden als bouwstenen voor het voorontwerp van het POP. Na het visiedeel volgen het toetsingsdeel, het ontwikkelingsdeel, het gebiedsdeel en de uitvoering. De burger wordt bij de ontwikkeling van POP II in de vervolprocedure betrokken. Begin 2003 kan men met het voorontwerp de provincie in. Als de staten vinden dat zij die verantwoordelijkheid aan zich moeten trekken, is dat aan de staten. De Wet op de Ruimtelijke Ordening en de bestuurlijke zorgvuldigheid geven daarbij natuurlijk de grenzen aan.

In tegenstelling tot bij POP I is besloten de burgers in deze zeer vroege fase te betrekken bij de procedure door middel van een stellingencampagne via internet en kranten. Het visiedeel zal overigens gescreend worden op een te veel aan ruimtelijke ordeningstaal.

Inzake de noodbergingsgebieden is de wens van het college om de procedure voor aanwijzing gelijk op te laten lopen met het POP.

De sociale component is nadrukkelijk uiteengezet op de bladzijden 38 en 39. De uitwerking daarvan zal overigens zeker een zoektocht worden.

De ecologische verbindingzone richting Holterberg, waartegen enig verzet te horen is, is op de ontwikkelingskaart van het huidige POP opgenomen. Ontwikkelingen die passen binnen de ontwikkelingskaart zijn en blijven mogelijk. Het "masterplan" voor de Zuiderzeelijn kan nog niet opgenomen worden in het POP. Tijdens een laatste bespreking is pas de opdracht verstrekt. In de Veenkoloniën kan wellicht veel meer gebruikge- maakt worden van het ontwikkelingsdeel en de ontwikkelingskaart.

Uit het visiedeel blijkt dat toerisme en recreatie de economische motor van het platteland kunnen zijn. Ook op het platteland kunnen boeren nog een andere functie vervullen: die van beheerder van de natuur.

De Nota wonen constateert op basis van onderzoek dat de vraag van starters naar woningen zal afnemen. Het is opmerkelijk dat bij de aanvragen op grond van de Nota wonen bijna geen aanvragen voor starters zitten, in afwijking van de bekende signalen.

De intentie is om met SMART-doelen te werken in het POP (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, op tijd). Beilen past niet in de huidige economische kernzones. In het vervolgtraject moet hierover duidelijkheid worden verschaft.

Mevrouw EDELENBOSCH reageert op de stelling inzake zandwinning "liever een groot of groter gat dan een nieuw gat". Uitwerking van het bestaande POP betekent immers dat de provincie op zoek gaat naar één nieuwe locatie voor zandwinning.

De VOORZITTER constateert dat het statencommissiestuk voldoende is besproken. Het is aan de staten als volksvertegenwoordiging om initiatieven te nemen op het vlak van contacten met de burger.

5. Sluiting

De VOORZITTER sluit de vergadering om 15.45 uur.

TOEZEGGINGEN: Geen.

HJE